

Evropska mreža varuhov človekovih pravic

Izjava

Izjava, sprejeta na šestem seminarju nacionalnih varuhov človekovih pravic držav članic EU in držav kandidatk v Strasbourgu od 14. do 16. oktobra 2007

Evropska mreža varuhov človekovih pravic je pripravila to izjavo, da bolje predstavi razsežnost dela varuhov človekovih pravic v Evropski uniji (EU) in da pojasni storitve, ki jih zagotavljajo ljudem, ki se pritožujejo o zadevah s področja uporabe zakonodaje EU.

Nacionalni in regionalni varuhi človekovih pravic bistveno prispevajo k zagotavljanju, da lahko državljani in osebe s stalnim prebivališčem v EU poznajo in uživajo svoje pravice. Skupaj z Evropskim varuhom človekovih pravic sestavljajo *Evropsko mrežo varuhov človekovih pravic*.

Evropski varuh človekovih pravic na prostovoljni ravni povezuje vse nacionalne in regionalne varuhe človekovih pravic in podobne organe držav članic EU, nacionalne varuhe držav kandidatk, Islandije in Norveške ter Evropskega varuha človekovih pravic in odbora za peticije Evropskega parlamenta. V Nemčiji imajo odbori za peticije na državni in regionalni ravni podobno vlogo kot varuh človekovih pravic. So del mreže.

Zakonodaja in politika EU imata vedno večji vpliv na vsakodnevno življenje državljanov in oseb s stalnim prebivališčem v državah članicah. Večinoma jih izvajajo organi oblasti držav članic. Nacionalni in regionalni varuhi obravnavajo pritožbe proti organom oblasti držav članic, skupaj s pritožbami, ki zadevajo dejavnosti v okviru zakonodaje EU. Evropski varuh človekovih pravic nadzira institucije EU, kot je Evropska komisija.

Ustrezen nacionalni ali regionalni varuh človekovih pravic je odgovoren za obravnavanje pritožb proti organom oblasti države članice, skupaj s pritožbami glede zadev, ki sodijo na področje uporabe zakonodaje EU. Evropski varuh človekovih pravic preiskuje pritožbe proti institucijam in organom Evropske unije.

Čeprav se pristojnosti in odgovornosti različnih varuhov v mreži zelo razlikujejo, si vsi prizadevajo, da bi javnosti zagotovili storitev, ki je nepristranska, učinkovita in poštena. V okviru svojih mandatov podpirajo načela, na katerih temelji Evropska unija.

„Unija temelji na načelih svobode, demokracije, spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter pravne države, na načelih, ki so skupna vsem državam članicam“ (člen 6(1) Pogodbe o Evropski uniji).

Ena najpomembnejših dejavnosti mreže je širjenje informacij o zakonodaji in dobrih praksah EU, kakor tudi zagotavljanje najboljšega možnega služenja javnosti. Nacionalni in regionalni varuhi človekovih pravic v mreži lahko Evropskega varuha človekovih pravic zaprosijo za pisne odgovore na vprašanja o zakonodaji EU in njeni razlagi, skupaj z vprašanji, ki se pojavijo pri obravnavi posebnih primerov.

Vloga in namen varuha človekovih pravic

Varuhi človekovih pravic v mreži so neodvisne in nepristranske osebe, ki jih določi ustava ali zakon za obravnavanje pritožb proti organom oblasti.

Za vsako pritožbo poskušajo najti primerno rešitev. Po preiskavi pritožbe in ugotovitvi, da je upravičena, lahko varuh človekovih pravic kritizira ravnanje in poda svoje mnenje, kako bi bilo treba primer ustrezno obravnavati. V več državah lahko varuh človekovih pravic predlaga rešitve, ki lahko na primer vključujejo ponovno obravnavo primera, opravičilo ali odškodnino. Nekateri varuhi človekovih pravic lahko poskušajo doseči sporazumno rešitev pritožbe.

V nekaterih primerih lahko pritožnik izbere, ali se bo obrnil na varuha človekovih pravic ali na sodišče. Vendar pa običajno varuh človekovih pravic ne more obravnavati pritožbe, če zadevo obravnava ali jo je obravnavalo sodišče. Za razliko od sodišča, varuh človekovih pravic ne more sprejemati pravno zavezujočih odločitev, vendar pa organi oblasti običajno upoštevajo priporočila varuha človekovih pravic. Če jih ne upoštevajo, lahko varuh človekovih pravic na primer s tem, da obvesti Parlament, pritegne politično in javno pozornost o primeru.

Poleg obravnavanja pritožb, delujejo varuhi človekovih pravic tudi proaktivno, da bi izboljšali kakovost javne uprave in javnih storitev. Spodbujajo dobro upravljanje in spoštovanje pravic, predlagajo primerne rešitve za sistemske težave, širijo najboljšo prakso in spodbujajo kulturo usmerjenosti k uporabnikom storitev.

Varuhi človekovih pravic spodbujajo organe oblasti, da pritožbe obravnavajo kot priložnost za učinkovito komuniciranje s pritožnikom in da popravijo vse pomanjkljivosti v svojih storitvah. Ustrezno temu večina varuhov človekovih pravic ne preiskuje pritožbe, če organu, proti kateremu je vložena pritožba, ni najprej dana ustrezna priložnost, da sam reši zadevo.

Podlage za delo varuhov človekovih pravic znotraj mreže so različne, navadno vključujejo: kršenje pravic, vključno s temeljnimi človekovimi pravicami; drugo nezakonito ravnanje, vključno z nespoštovanjem splošnih pravnih načel in načel dobrega upravljanja. Primeri nepravilnosti, ki jih varuh človekovih pravic lahko pomaga odpraviti, vključujejo nerazumne zamude, neupoštevanje uveljavljenih politik in postopkov, pomanjkanje nepristranskosti, nepravilnost, dajanje nepravilnih informacij ali nasvetov, nedoslednost in nevljudno vedenje.

Storitve za javnost

Varuhi človekovih pravic v mreži so zavezani k vljudnemu in spoštljivemu vedenju do članov javnosti. Težiti morajo k dostopnosti, usmerjenosti k storitvam, poštenosti, nepristranski, doslednosti in učinkovitosti.

Cilj varuhov človekovih pravic v mreži je preglednost njihovega dela in odločitev, v mejah kot jih določajo zakon, spoštovanje zasebnosti in utemeljeni razlogi za

spoštovanje zaupnosti. Objavijo merila, ki jih upoštevajo pri obravnavanju pritožb, navedejo razloge za svoje odločitve in obveščajo javnost o svojih dejavnostih.

Varuhi človekovih pravic v mreži poskušajo ohraniti ustrezno ravnovesje med natančnostjo in hitrostjo preiskav, ob upoštevanju interesov pritožnikov in potrebe po učinkoviti uporabi sredstev.

Dostopnost

Varuhi človekovih pravic v mreži poskušajo omogočiti prost in enak dostop vsem, ki so upravičeni do njihovih storitev.

Pritožbe se navadno naslovijo neposredno na varuha človekovih pravic.

Storitve varuha človekovih pravic se pritožniku navadno ne zaračunajo.

Kjer so izjeme od omenjenih načel določene z zakonom, poskuša varuh človekovih pravic zmanjšati negativne posledice za pritožnike, kolikor je le mogoče.

Obravnavanje pritožb

Cilj varuhov človekovih pravic v mreži je, da pritožbe obravnavajo hitro in učinkovito. Upoštevajo ustrezne določbe zakonodaje EU, skupaj s splošnimi pravnimi načeli, kot je spoštovanje temeljnih pravic. Listina Evropske unije o temeljnih pravicah je pri tem lahko koristna oporna točka.

Vsaka prejeta pritožba se natančno analizira z namenom, da se zagotovi primerna rešitev.

Če je pritožba zavrnjena, varuh človekovih pravic o tem nemudoma obvesti pritožnika in jasno obrazloži razlog ali razloge. Če je mogoče, varuh svetuje pritožniku, na kateri drugi organ se lahko še obrne za pomoč.

Nekateri varuhi človekovih pravic uporabljajo skrajšani postopek, če prva analiza pokaže, da se težava pritožnika lahko reši hitro, na primer s telefonskim klicem.

Če se izvede polna preiskava pritožbe, varuh človekovih pravic zagotovi pritožniku informacije o poteku preiskave ali zagotovi, da lahko pritožnik enostavno pridobi takšne informacije. Ustrezne informacije lahko na primer zadevajo:

- postopek, ki je bil uporabljen;
- obseg preiskave, skupaj z vprašanjem ali vprašanji, o katerih teče preiskava, in
- napredovanje preiskave.

Po zaključku preiskave izda varuh človekovih pravic pisno poročilo ali odločitev, ki navadno zajema:

- ugotovitve varuha;
- mnenje, ali je pritožba v celoti ali delno utemeljena in razloge za to mnenje, ter
- morebitna priporočila varuha zadevnim organom oblasti.

Objava informacij

Varuhi človekovih pravic v mreži objavljajo informacije, ki so razumljive in dostopne brez težav. Takšne informacije so na primer:

- kdo se lahko pritoži;
- proti katerim organom oblasti je mogoče vložiti pritožbo;
- vrste dejavnosti, ki so lahko predmet pritožbe, vključno z dejavnostmi znotraj področja uporabe zakonodaje EU;
- pogoji za dopustnost pritožb;
- kako se pritožiti;
- kateri jezik ali jeziki se lahko uporabijo v pritožbi;
- (če je ustrezno) pogoji za uporabo skrajšanega postopka pri varuhu;
- kako pridobiti nasvet o možnosti za pritožbo (npr. telefonska linija), ter
- možne rešitve in pravna sredstva, če se ugotovi, da je pritožba utemeljena.

Evropski varuh človekovih pravic se je zavezal, da bo olajšal širok dostop do informacij, ki jih objavijo nacionalni in regionalni člani mreže.

Spletna stran Evropskega varuha človekovih pravic <http://www.ombudsman.europa.eu> vsebuje informacije o mreži in povezave do domačih spletnih strani njenih članov. Informacije so na zahtevo prav tako na voljo v Uradu varuha človekovih pravic (tel. št. +33 3 88 17 23 13).

Vedno boljše storitve za javnost

Varuhi človekovih pravic v mreži so zavezani k stalnim izboljšavam storitev, ki jih zagotavljajo javnosti. Zato se izjava redno preverja, najmanj vsaki dve leti, z namenom, da bi odražala razvoj najboljših praks.